

Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU8

Kultur och fritid för barn och unga

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden som rör bl.a. information och kunskap om barns rättigheter, förebyggande åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, sommarskola och andra aktiviteter för barn på sommaren, villkoren för ungas organisering samt främjande av elevers inläring av matematik och naturvetenskap.

I betänkandet finns fem reservationer (M, SD, L).

Behandlade förslag

20 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden.....	7
Information om barns rättigheter	7
Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.....	10
Barn och unga på nätet	13
Fritidsgårdar för hbtq-ungdomar	15
Alla barns rätt till kultur	16
Skapande skola.....	18
Skola och andra aktiviteter på sommaren	20
Främjande av elevers inläring av matematik och naturvetenskapliga ämnen	23
Reservationer	25
1. Information om barns rättigheter, punkt 1 (L)	25
2. Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, punkt 2 (M).....	26
3. Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, punkt 2 (SD)	26
4. Alla barns rätt till kultur, punkt 5 (M)	27
5. Skapande skola, punkt 6 (M)	28
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Information om barns rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2116 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1–3 och

2018/19:2267 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 1 (L)

2. Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1119 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 19 och

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (SD)

3. Barn och unga på nätet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:862 av Edward Riedl (M) och

2018/19:2069 av Cecilie Tenfjord Toftby (M).

4. Fritidsgårdar för hbtq-ungdomar

Riksdagen avslår motion

2018/19:2731 av Åsa Lindhagen m.fl. (MP) yrkande 15.

5. Alla barns rätt till kultur

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2295 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkandena 10 och 12 samt

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 4 (M)

6. Skapande skola

Riksdagen avslår motion

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 5 (M)

7. Skola och andra aktiviteter på sommaren

Riksdagen avslår motion

2018/19:2271 av Solveig Zander och Ulrika Heie (båda C).

8. Villkoren för ungas organisering

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1763 av Anders Österberg (S) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2159 av Arin Karapet (M) yrkandena 1 och 2 samt
2018/19:2222 av Linda Ylivainio (C).

9. Främjande av elevers inläring av matematik och naturvetenskapliga ämnen

Riksdagen avslår motion

2018/19:796 av Ann-Britt Åsebol (M).

Stockholm den 14 februari 2019

På kulturutskottets vägnar

Christer Nylander

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christer Nylander (L), Vasiliki Tsouplaki (V), Lawen Redar (S), Lotta Finstorp (M), Hans Hoff (S), Annicka Engblom (M), Aron Emilsson (SD), Lars Mejern Larsson (S), Per Lodenius (C), Anna Wallentheim (S), Roland Utbult (KD), Åsa Karlsson (S), Jonas Andersson i Linköping (SD), Anna Sibinska (MP), Viktor Wärnick (M), John Weinerhall (M) och Cassandra Sundin (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 20 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2018/19 om bl.a. information och kunskap om barns rättigheter, förebyggande åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, sommarskola och andra aktiviteter för barn på sommaren, Skapande skola, främjande av elevers inläring av matematik och naturvetenskap samt om den kommunala kulturskolan.

Utskottet fick den 24 januari 2019 information om aktuella EU-frågor på ungdomsområdet av utbildningsråd Åsa Petri, Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen i Bryssel.

Den 5 februari 2019 informerade representanter för Unga Klara utskottet om verksamheten inom ramen för uppdraget som nationell scen för barns och ungas scenkonst.

Bakgrund

Riksdagen beslutade i juni 2014 om mål för alla statliga beslut och insatser som rör ungdomar mellan 13 och 25 år, nämligen att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354). Ungdomspolitikerna ska vara sektorsövergripande och behandla frågor om ungdomars villkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid. Alla insatser som rör ungdomar bör ha ett ungdomsperspektiv. Ungdomsfrågorna kommer att flytta från Utbildningsdepartementet till Kulturdepartementet. En ungdomspolitisk proposition lämnades senast våren 2014.

För att de nationella kulturpolitiska målen ska uppnås anges att barns och ungas rätt till kultur särskilt ska uppmärksammas (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Barns och ungas rätt till kultur är alltså en prioriterad fråga i den nationella kulturpolitiken.

Vad gäller det nordiska samarbetet kan nämnas att Nordiska ministerrådet i början av 2016 fastställde en ny tvärssektoriell strategi för barn och unga. I strategin slås visionen med Nordiska ministerrådets barn- och ungdomsarbete fast, nämligen att Norden ska vara den bästa platsen i världen för barn och unga. Målet är att arbetet med barn och ungdomar i Nordiska ministerrådet ska bidra till att skapa goda levnadsvillkor för barn och unga samt öka deras möjlighet till inflytande. Alla barns och ungas rätt till goda levnadsvillkor och inflytande ska främjas på lika villkor oavsett kön, etnisk, kulturell eller socioekonomisk bakgrund, ålder, bostadsort, sexuell läggning eller funktionshinder.

Den rättsliga grunden för ungdomsfrågor inom Europeiska unionen finns i artikel 165 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Unionen ska enligt fördraget främja utvecklingen av ungdoms- och ungdomsledarutbyte samt stimulera ungdomars deltagande i Europas demokratiska liv. Inom EU finns ökat framtidsfokus på unga och utbildning. I maj 2018 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till nytt Erasmusprogram för perioden 2021–2027 och i juni 2018 ett förslag till Europeiska solidaritetskåren. Europeiska solidaritetskåren är ett nytt EU-initiativ som skapar möjligheter för unga att jobba som volontärer eller arbeta med projekt i hemlandet eller utomlands som gynnar samhället och människor i Europa (Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ”Erasmus”: Unionens program för utbildning, ungdom och idrott och om upphävande av förordning (EU) nr 1288/2013 (13135/18) och Resolution om Europeiska unionens ungdomsstrategi 2019–2027 (14080/18).

Vidare kan nämnas EU:s nya ungdomsstrategi för 2019–2027 (Europeiska kommissionens meddelande till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén Engagera, sammanföra och stärka ungdomar – EU:s nya ungdomsstrategi, COM(2018) 269 final, som behandlades av utskottet under hösten 2018.

Den nya ungdomsstrategin föreslås huvudsakligen syfta till att ge unga kvinnor och män mer makt över sina egna liv, uppmuntra ungdomar till att vara aktiva medborgare, bidra till att förebygga socialt utanförskap bland ungdomar och bidra till att de politiska besluten påverkar ungdomar i en mer positiv riktning.

Utskottets överväganden

Information om barns rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. vikten av målgruppsanpassad och tillgänglig information för barn och unga om deras rättigheter, behovet av utbildning om barns rättigheter för alla som arbetar med barn samt att stärka barn- och ungdomsorganisationerna så att de kan vara en aktiv del i arbetet med barnkonventionen.

Jämför reservation 1 (L).

Motionerna

I motion 2018/19:2116 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 1 begärs ett kunskapslyft för att stärka barns kunskaper om sina egna rättigheter. För att kunna ställa krav och stå upp för sina rättigheter måste man känna till dem. Motionärerna menar att alltför många barn saknar kunskap om FN:s barnkonvention. I samma motions yrkande 2 framförs behovet av utbildning om barns rättigheter för alla som arbetar med barn. Motionären anser att regelbundna utbildningar om barns rättigheter för alla som arbetar med barn bör övervägas. I motionens yrkande 3 anförs behovet av att stärka barn- och ungdomsorganisationerna så att de kan vara en aktiv del i den folkbildning som kommer att behövas om Sverige inkorporerar barnkonventionen i lagstiftningen.

Jan Björklund m.fl. (L) påtalar i motion 2018/19:2267 yrkande 3 vikten av målgruppsanpassad information om barns rättigheter. För att barn ska kunna påverka sin situation och vara delaktiga är det enligt motionärerna viktigt att ha tillgång till information. Vuxna bär ansvaret för att säkerställa att det finns målgruppsanpassad och tillgänglig information, dels om barnets rättigheter, dels kring den situation som barnet befinner sig i.

Bakgrund

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen, SÖ1990:20) antogs i New York den 20 november 1989. Den ratificerades av Sverige den 29 juni 1990 och trädde i kraft för Sveriges del den 2 september samma år (prop. 1989/90:107, bet.1989/90:SoU28, rskr. 1989/90:350). FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) övervakar att konventionen följs.

Regeringen lämnade den 20 mars 2018 propositionen Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (prop. 2017/18:186) till riksdagen. I propositionen föreslogs en lag om inkorporering av FN:s konvention om

barnets rättigheter. Genom inkorporering ges barnkonventionen ställning som svensk lag, vilket innebär ett förtydligande av att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen. Riksdagen biföll förslaget och riktade samtidigt ett tillkännagivande till regeringen om att följa upp att konventionen efterlevs och används i enlighet med svensk rätt (bet. 2017/18:SoU25, rskr. 2017/18:389). Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2020.

För att barnkonventionen ska få genomslag krävs enligt regeringen vid sidan av en inkorporering en fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt. Därutöver krävs en kombination av olika åtgärder såsom vägledning, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället. I propositionen anför regeringen därför att det bör tas fram en vägledning som kan utgöra ett stöd för hur man metodmässigt kan gå till väga vid tolkning och tillämpning av barnkonventionen.

Regeringen redovisar i propositionen också de åtgärder som pågår för att öka kunskapen om barnkonventionen bland barn och unga, i kommuner, landsting och statliga myndigheter genom ett kunskapslyft. Här kan nämnas att Barnombudsmannen i december 2016 fick i uppdrag att under perioden 2017–2019 stödja kommuner och landsting i arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter inom centrala verksamhetsområden. I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga kommuners och landstings behov av stöd rörande tillämpningen av barnkonventionen, erbjuda stöd till kommuner och landsting rörande ändamålsenlig vägledning, kunskap och kompetens avseende tolkning och tillämpning av barnets rättigheter, erbjuda stöd för utveckling av metoder och arbetsformer för tillämpning av barnets rättigheter inom verksamhetsområden för kommuner och landsting som berör barn samt sprida lärande exempel avseende tillämpningen av barnets rättigheter inom olika verksamhetsområden, t.ex. om metoder och arbetsformer för att pröva barnets bästa och för att höra barn i beslutsprocesser. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2020 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Barnombudsmannen har också fått i uppdrag att stödja särskilt berörda statliga myndigheter i arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i den verksamhet som bedrivs vid Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Statens skolverk, Migrationsverket samt Statens institutionsstyrelse. Även detta uppdrag ska redovisas senast den 31 mars 2020 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Vidare redogör regeringen i propositionen för behovet av ett fortsatt och systematiskt transformeringsarbete för att barnkonventionen även i fortsättningen ska ge avtryck i lagstiftningen och synliggöras i förarbeten där konventionen kan vara relevant. I propositionen gör regeringen vidare bedömningen att det är nödvändigt att alla barn känner till sina rättigheter för att rättigheterna ska kunna tillgodoseas. Barn behöver därför få ökad kunskap om vad rättigheterna innebär i praktiken.

Socialstyrelsen ska vidare fortsätta med ett systematiskt förändringsarbete för att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen i verksamheten. I uppdraget ingår att redovisa de nya utvecklingsbehov som har identifierats, åtgärder som vidtagits för att möta dessa behov och de resultat som uppnåtts. Socialstyrelsen ingår i det kunskapslyft för barnets rättigheter som regeringen initierat och som pågår under perioden 2017–2019. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet) senast den 15 april 2020.

Vidare kan nämnas att regeringen den 15 mars 2018 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att genomföra en kartläggning för att belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med FN:s konvention om barnets rättigheter (dir. 2018:20). Kartläggningen syftar till att ge ett stöd i det fortsatta arbetet med transformering av barnkonventionens bestämmelser inom olika rättsområden. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2019. Inom Socialdepartementet pågår vidare ett arbete med att utforma en vägledning som kan utgöra ett stöd för hur man metodmässigt kan gå till väga vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter (S 2018:B).

Information för barn och unga

Enligt barnkonventionen har staterna en skyldighet att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn. Att alla barn skulle känna till sina rättigheter var en av målsättningarna i propositionen Strategin för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232).

Mot den bakgrunden gav regeringen i oktober 2015 Barnombudsmannen i uppdrag att under 2015–2018 vidta åtgärder för att höja barns och ungas kunskap om sina rättigheter enligt barnkonventionen och vad de innebär i praktiken både inom skolan och inom andra områden. De kunskaphöjande insatserna omfattar förskolan, förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer, fritidshemmet, gymnasieskolan samt gymnasiesärskolan. Barnombudsmannen har för detta ändamål skapat en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning för att underlätta skolans undervisning om barnets rättigheter kallad Mina rättigheter.se.

Här kan vidare nämnas att Socialstyrelsen driver webbplatsen kollpasoc.se (koll på soc) som utarbetats tillsammans med Barnombudsmannen och som vänder sig till barn och unga.

Barn- och ungdomsorganisationernas betydelse för att öka kunskapen om barnkonventionen

Den dåvarande regeringen beslutade i april 2016 att inrätta en barnrättsdelegation som forum för dialog mellan regeringen och civilsamhällesorganisationer i Sverige som arbetar med barnets rättigheter nationellt och internationellt. Bedömningen är att dialogen med civilsamhället inom ramen för en barnrättsdelegation kan höja kvaliteten i regeringens

underlag genom att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i olika frågor som rör barnets rättigheter. En sådan dialog kan också underlätta och effektivisera kunskapsinhämtning och annan kommunikation i sak mellan regeringen och det civila samhällets organisationer samt bättre samordna departementens kontakter med det civila samhällets organisationer.

Genom att inrätta en barnrättsdelegation har regeringen bedömt att man lever upp till barnrättskommitténs upprepade rekommendationer om ett strukturerat samarbete med bl.a. det civila samhället i genomförandet av åtagandena enligt barnkonventionen.

Utskottets ställningstagande

Att barn och unga ska ha rätt till information om sina rättigheter och kunskap om barnkonventionen framstår enligt utskottet som självklart. Det är också viktigt att de som arbetar med barn och unga har kunskap om vad som gäller.

Utskottet konstaterar att omfattande insatser görs på området. Olika myndigheter liksom skolan, folkbildningen och civilsamhället är viktiga aktörer i detta arbete.

Vad gäller barn- och ungdomsorganisationernas betydelse för att öka kunskapen om barnkonventionen konstaterar utskottet att den av regeringen beslutade barnrättsdelegationen bl.a. innebär en dialog med civilsamhället.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det arbete som pågår motionerna 2018/19:2116 (S) yrkandena 1–3 och 2018/19:2267 (L) yrkande 3.

Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

Jämför reservation 2 (M) och 3 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 4 framförs behovet av utökad information om samt opinionsbildning och annat förebyggande arbete mot att unga blir gifta mot sin vilja. I motionen framförs att det finns ett behov av att ta fram lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända, inte minst flickor och pojkar, om mänskliga fri- och rättigheter, demokratiska principer och betydelsen av jämställdhet som är fundamentala värderingar i Sverige.

I motion 2018/19:1119 av Mikael Eskilander *m.fl.* (SD) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att införa regelbundna undersökningar gällande ungas möjligheter att själva välja partner.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen (SÖ 1990:20), ska konventionsstaterna vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder för att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. FN-kommittén för barnets rättigheter (barnrättskommittén) har identifierat tidiga äktenskap som en sådan skadlig sedvänja, eftersom äktenskap och graviditet i ung ålder kan innebära hälsorisker för flickor och dessutom hindra att flickor får utbildning.

Regler om äktenskapets ingående finns i äktenskapsbalken. Erkännande av äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag regleras i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Huvudregeln är att ett utländskt äktenskap erkänns i Sverige, om det är giltigt i den stat där det ingicks (1 kap. 7 §).

I syfte att minska utrymmet för barnäktenskap samt förhindra tvångsäktenskap gjordes 2004 ändringar såväl i äktenskapsbalken som i lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. I äktenskapsbalken inskränktes möjligheterna för personer under 18 år att ingå äktenskap. För att förhindra ett kringgående av tvingande svenska äktenskapsregler av personer med anknytning till Sverige infördes också en bestämmelse som innebär att ett äktenskap som ingåtts enligt utländsk lag inte erkänns i Sverige om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot det enligt svensk lag och minst en av parterna då antingen var svensk medborgare eller hade sin hemvist i Sverige. Bestämmelsen innebär också att ett enligt utländsk rätt giltigt äktenskap inte erkänns i Sverige om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång.

År 2014 gjordes ett antal lagändringar som syftade till att ytterligare stärka det civilrättsliga skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Samtidigt tillträdde Sverige Europarådets konvention om våld mot kvinnor (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2013/14:263). Ändringarna innebar bl.a. att barn inte längre ska kunna få dispens att gifta sig. Möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap och tvångsäktenskap begränsades ytterligare, liksom möjligheten att erkänna äktenskap som ingåtts utan att båda parterna varit närvarande (s.k. fullmaktsäktenskap). Även förberedande gärningar kriminaliserades. Det infördes vid detta tillfälle också straffrättsliga bestämmelser i form av två nya brott, äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa.

Efter lagändringarna 2014 var det inte längre tillåtet för barn att gifta sig i Sverige, och utrymmet att erkänna utländska äktenskap som ingåtts av barn med anknytning till Sverige hade i stort sett försvunnit. När det däremot gällde

utländska äktenskap där parterna inte hade anknytning till Sverige skulle dessa som utgångspunkt erkännas enligt lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Äktenskap kunde i dessa fall nekas erkännande enbart om det var fråga om ett tvångsäktenskap eller om det skulle anses uppenbart oförenligt med grunderna för vår rättsordning att erkänna äktenskapet, s.k. *ordre public*.

Den dåvarande regeringen beslutade i mars 2017 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att undersöka om det fanns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25). I december 2017 överlämnade utredningen delbetänkandet Utvidgat hinder mot erkännande av utländska barnäktenskap SOU 2017:96.

Från och med den 1 januari 2019 gäller som huvudregel att inga utländska barnäktenskap ska erkännas i Sverige (prop. 2017/18:288, bet. 2018/19:CU4, rskr. 2018/19:53). Förbudet gäller oavsett parternas anknytning hit när äktenskapet ingicks eller deras ålder vid tidpunkten för erkännandeprövningen. Undantag ska aldrig kunna göras om någon av parterna alltså är under 18 år. Syftet är att säkerställa att alla som befinner sig i Sverige skyddas mot barnäktenskap samt att motverka förekomsten av barnäktenskap här i landet genom att tydligt ange att sådana äktenskap inte accepteras.

Förebyggande arbete

När det gäller åtgärder för att öka kunskapen om och förbättra metoderna i arbetet med ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barn- och tvångsäktenskap kan bl.a. följande nämnas.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har sedan 2005 haft ett flertal nationella regeringsuppdrag med syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Exempelvis har länsstyrelsen etablerat ett nationellt kompetensteam som bl.a. driver en nationell stödtelefon samt webbsidan hedersfortryck.se.

Polismyndigheten har ett nationellt kompetensnätverk mot hedersrelaterade brott. Nätverket består av ca 70 kontaktpersoner med specialistkompetens. Det finns kontaktpersoner i varje polisområde. Polisen har på sin webbplats information om hjälp och stöd till utsatta och hänvisar bl.a. till brottsofferjourens och kvinnofridslinjens webbplatser.

Den nationella webbaserade ungdomsmottagningen, Umo, har en digital plattform på flera olika språk med kunskap om hälsa, jämställdhet och sex för unga mellan 13 och 25 år. Umo finansieras av regionerna.

Vidare kan nämnas att Fryshusets verksamheter Elektra och Sharaf hjältar och hjältnor. Elektra arbetar mot våld och förtryck i hederns namn. Elektra kan ge den som är utsatt stöd och arbetar även förebyggande med attitydpåverkande processer för unga som lever i en hederskontext eller löper risk att utsättas för begränsningar i hederns namn.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och bekämpandet av tvångs- och barnäktenskap är synnerligen angeläget och att detta arbete kräver kraftfulla åtgärder från samhället. Ingen ska behöva utsättas för att bli gift mot sin vilja.

Utskottet har tidigare (senast i bet. 2017/18:KrU6) understrukt betydelsen av myndighetssamverkan för att kunna arbeta förebyggande och hjälpa barn och unga som riskerar att bli gifta mot sin vilja. Utskottet konstaterar att det pågår viktiga insatser av ett flertal myndigheter som syftar till att sprida information om och på annat sätt arbeta för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. Mot bakgrund av de insatser som görs på området är utskottet inte i dag berett att förorda ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med motionsyrkandena. Utskottet avser dock att noga följa frågan.

Motionerna 2018/19:1119 (SD) yrkande 19 och 2018/19:2813 (M) yrkande 4 avstyrks därmed.

Barn och unga på nätet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en nationell strategi för att motverka nätmobbning av unga samt om att på EU-nivå ta initiativ till ett samarbete om ungas liv på nätet och skydd mot trakasserier och övergrepp.

Motionerna

Edward Riedl (M) begär i motion 2018/19:862 en nationell strategi för att motverka nätmobbning av unga. I motionen konstateras att mobbning ändrat karaktär och att den mobbade, som i dag är uppkopplad både på skolan och i hemmet, aldrig slipper undan sina plågoandar. Motionären anför att de nya reglerna om stärkt skydd mot näthat är bra men inte tillräckligt. Det är fortfarande av största betydelse att ta fram en nationell strategi för att på ett brett sätt, i form av konkreta aktioner såväl som i form av förebyggande komma åt ett ständigt växande samhällsproblem.

Cecilie Tenfjord Toftby (M) anför i motion 2018/19:2069 vikten av att i tillägg till ett intensifierat arbete mot nätmobbning och trakasserier i Sverige, även på EU-nivå ta initiativ till ett samarbete om ungas liv på nätet och skydd mot trakasserier och övergrepp.

Bakgrund

Hösten 2017 beslutades om ändringar i brottsbalken (prop. 2016/17:222, 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Lagändringarna innebär att ett nytt gradindelat brott – olaga integritetsintrång – införts i brottsbalken, att

straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligats och moderniserats samt att en ändring gjorts i de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt. När det gäller olaga hot och ofredande innebär lagändringarna även vissa utvidgningar av det straffbara området.

Den dåvarande regeringen gav i mars 2017 Statens medieråd i uppdrag att genomföra kampanjen No Hate Speech Movement 2017–2020, som initierats av Europarådet. Kampanjen syftar till att höja kunskapen om rasism och liknande former av fientlighet på internet bland barn och unga. Det ska även syfta till att stärka barns och ungas förmåga att använda sin yttrandefrihet och respektera mänskliga rättigheter och jämställdhet samt stimulera till kritiskt tänkande vid användning av medier. Myndigheten ska se till att kampanjen bl.a. når barn och unga med kognitiva och intellektuella funktionsnedsättningar. Statens medieråd ska redovisa uppdraget årligen senast den 1 mars.

Statens medieråd har också i samarbete med Nordiska ministerrådet och norska Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) publicerat broschyren Inte okej – stöd till dig som vill motverka näthat (2017) som riktar sig till barn och unga som utsätts för näthat eller ser någon annan utsättas. Broschyren innehåller information om vad näthat är, om konsekvenserna av näthat samt vilken hjälp som finns att få.

Den dåvarande regeringen utsåg i augusti 2018 en särskild utredare för att värna det demokratiska samtalet i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer arbeta med utåtriktade insatser som ökar människors motståndskraft mot desinformation, propaganda och näthat, t.ex. genom medie- och informationskunnighet (MIK) (dir 2018:88). Utredaren ska bl.a. samarbeta med relevanta aktörer för att komplettera, förstärka och sprida kunskap om pågående MIK-insatser samt sammanställa och sprida kunskap om digitala miljöers betydelse för kvinnor och mäns, flickor och pojkars delaktighet och deltagande i demokratin med fokus på desinformation, propaganda och näthat, samt identifiera kunskapsluckor på området. Vidare ska utredaren sammanställa och sprida goda exempel på metoder som förebygger och motverkar förekomsten och effekterna av desinformation, propaganda och näthat samt analysera behovet av fortsatta insatser i dialog med berörda aktörer och vid behov föreslå hur utredarens insatser och analyser kan tas vidare inom den befintliga myndighetsstrukturen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2020.

Här kan vidare nämnas att Medierådet på sin webbplats publicerar utbildningsmaterialet MIK för mig, som är ett digitalt utbildningsmaterial i medie- och informationskunnighet som vänder sig till skolor, skolbibliotek och folkbibliotek. Syftet med materialet är att utbilda elever och vuxna som finns och agerar i ungas närhet.

Här kan också nämnas att Datainspektionen på sin webbplats ger råd till den som har blivit kränkt på nätet. Vidare kan nämnas Umo, den nationella webbaserade ungdomsmottagningen, som är en webbplats för alla som är

mellan 13 och 25 år där man kan hitta svar på frågor om sex, hälsa och relationer.

Både i skollagen (2010:800) och diskrimineringslagen (2008:567) slås fast att om en anställd på skolan får vetskap om att en elev upplever sig kränkt eller mobbad inträder en s.k. handlingsplikt. Handlingsplikten innebär att skolan så snart som möjligt måste utreda och förhindra att kränkningarna fortsätter. Personal på skola eller förskola som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till rektorn eller förskolechefen som i sin tur måste informera huvudmannen. Om någon blir utsatt för mobbning under skoltid är det skolans ansvar att agera mot kränkningarna – även om situationen först uppstod på internet och utanför skoltid. Barn- och elevombudet, som är en del av Skolinspektionen, arbetar mot kränkningar och företräder mobbade barn och elever i rättegångar. Barn- och elevombudet samarbetar med andra myndigheter och ombudsmän, t.ex. Barnombudsmannen och Diskrimineringsombudsmannen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har flera gånger tidigare, senast i betänkande 2017/18:KrU4, uttryckt att det är oacceptabelt att det förekommer mobbning, hot, trakasserier och andra kränkningar i en ökande omfattning på internet och att det finns skäl för oro över denna utveckling. Som redovisas ovan pågår dock en rad insatser på området. Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl till något tillkännagivande i enlighet med motionsyrkandena. Utskottet avser dock att noga följa frågan. Motionerna 2018/19:862 (M) och 2018/19:2069 (M) avstyrks.

Fritidsgårdar för hbtq-ungdomar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om särskilda mötesplatser för hbtq-ungdomar.

Motionen

I motion 2018/19:2731 av Åsa Lindhagen m.fl. (MP) yrkande 15 begärs riktade satsningar mot psykisk ohälsa bland unga hbtq-personer. Motionärerna vill ha särskilda mötesplatser, t.ex. en eller flera kvällar i veckan på fritidsgårdar eller sommarläger, för hbtq-ungdomar, inklusive hbtq-ungdomar med olika funktionsnedsättningar i syfte att motverka psykisk ohälsa.

Utskottets ställningstagande

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) har sedan 2008 bedrivit konceptet hbtq-certifiering av verksamheter, bl.a. fritidsgårdar. Genom certifieringen ska de anställda i verksamheten ha fått ökad kunskap om hbtq, normer samt konsekvenser av normer för hälsa och livsvillkor för hbtq-personer. Verksamheten ska också ha påbörjat ett förändringsarbete för en öppen och inkluderande arbetsmiljö, samt ett välkomnande bemötande av besökare, utifrån ett hbtq-perspektiv.

Utskottet anser att ungdomars psykiska hälsa är synnerligen angelägen. Utskottet konstaterar samtidigt att de kommuner som så önskar har möjlighet att anordna särskilda mötesplatser för hbtq-ungdomar. Utskottet avvisar därför tillkännagivande om riktade satsningar i enlighet med motion 2018/19:2731 (MP) yrkande 15.

Alla barns rätt till kultur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om alla barns och ungdomars rätt till kultur samt vikten av att stärka kulturen i skolan och att ytterligare utveckla kulturskolan.

Jämför reservation 4 (M).

Motionerna

I motion 2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 7 anförs att alla barn och ungdomar har rätt till kultur. Att tillgängliggöra kultur är en del av arbetet mot det växande utanförskapet. I detta arbete bör särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer prioriteras.

I motion 2018/19:2295 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkande 10 framförs vikten av att barn och unga får möjlighet att utveckla sitt skapande. Det är därför av vikt att stärka kulturen i skolan och utveckla kulturskolan. I motionens yrkande 12 anförs motionärerna att kulturskolan ska vara likvärdig i hela landet, stimulera ett breddat utbud av kulturella och konstnärliga uttrycksformer och samverka och kunskaps spridning mellan kommunerna.

Bakgrund

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen, SÖ 1990:20) ger en universell definition av vilka rättigheter som bör gälla för barn upp till 18 år. Flera av artiklarna i barnkonventionen handlar om barns rätt till kultur. Bland annat erkänns barnets rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Det betyder att varje barn har rätt att ta del av det kulturutbud som finns för vuxna men också att de har rätt till ett kulturutbud skapat särskilt för barn och unga.

För att de nationella kulturpolitiska målen ska uppnås anges, som framgått ovan, att barns och ungas rätt till kultur särskilt ska uppmärksammas (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145).

Våren 2018 infördes nya mål för den kommunala kulturskolan och en strategi för de statliga insatserna (prop. 2017/18:164, bet. 2017/18:KrU9, rskr. 2017/18:312). Det övergripande målet för de statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan ska vara att främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. För att nå det övergripande målet gjorde regeringen bedömningen att statens insatser för den kommunala kulturskolan bör bidra till

- att tillgänglighet och jämlikhet främjas
- ett brett och angeläget utbud av kulturella och konstnärliga uttryck
- hög kvalitet såväl i den breda som i den fördjupade undervisningen
- god kompetensförsörjning.

Utgångspunkten är att kulturskolan ska fortsätta att vara en kommunal angelägenhet, och syftet med de statliga insatserna ska vara att stödja den kommunala kulturskolan när det gäller utveckling och förnyelse. För att nå det nationella målet bedömdes att det behövs en struktur för statens insatser till stöd för den kommunala kulturskolan. En sådan struktur består av stöd till nationell samordning, bidrag för utveckling och stöd till förbättrad kompetensförsörjning.

Regeringen anförde i propositionen att betydelsen av bredd i undervisningen bör vägas mot de lokala förutsättningarna i varje kommun. Vidare framhölls att kommuner också kan erbjuda ett bredare utbud av konstnärliga uttryck genom samarbeten över kommungränserna.

Från och med 2018 tillfördes Statens kulturråd 10 miljoner kronor för inrättandet av ett nationellt kulturskolecentrum inom myndigheten med uppdrag att ansvara för kunskapsutveckling, samverkan och uppföljning på området. Kulturskolecentrum ska stödja kulturskolorna och deras huvudmän i att utveckla sin verksamhet. Centret arbetar bl.a. med att samla in och följa upp statistik, kartlägga utbildnings- och utvecklingsbehov, följa och sprida forskning, erbjuda stöd till verksamhetsutveckling och samverkan. Kulturskolecentrum har också i uppdrag att lyfta och sprida goda resultat och lärande exempel. Samverkan är centralt i arbetet bl.a. för att bidra till samverkan mellan olika parter med intresse och kunskap inom de frågor som rör kulturskolan.

Läsdelegationen har haft i uppdrag att samla aktörer runt insatser för barns och ungas läsning inom och utanför skolan med syftet att skapa mer likvärdiga förutsättningar för alla barn och unga att nå en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser. Läsdelegationen överlämnade sitt betänkande Barns

och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57) i juni 2018. Betänkandet har varit ute på remiss.

Vidare kan nämnas Teaterverksamheten Unga Klara som fr.o.m. 2018 har i uppdrag att verka som en nationell teaterinstitution för barn och unga och samtidigt tillfördes ett statligt stöd som 2019 uppgår till drygt 16,3 miljoner kronor. Att verka som en nationell teaterinstitution innebär att verksamheten ska nå barn och unga i hela landet, och samverkan ska ske med berörda aktörer på ett sätt som bidrar till detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka kulturens betydelse, inte minst för barn. Barn har många olika sätt att uttrycka sig, och genom att ta del av och utöva kultur utvecklas barnets kreativitet och skaparkraft. Med kultur och eget skapande stärks barn och unga som individer. Människors kulturvanor skapas i hög grad i barndomen. Utskottet menar också att skolan har en viktig roll när det gäller att möta de barn och unga som i sin vardag inte får tillgång till kultur.

Utskottet konstaterar att det pågår omfattande satsningar på kulturverksamhet för barn i många olika verksamheter runt om i landet t.ex. i skolan och i förskolan genom bl.a. Skapande skola, i kulturskolan och i och på kulturinstitutioner som bibliotek, teatrar och museer.

Mot bakgrund av de satsningar som pågår för att öka barns tillgång till och möjlighet att utöva kultur avstyrker utskottet motionerna 2018/19:2295 (MP) yrkandena 10 och 12 och 2018/19:2862 (M) yrkande 7.

Skapande skola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att Skapande skola även bör omfatta gymnasieskolan.

Jämför reservation 5 (M).

Motionen

I motion 2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 8 anförs att Skapande skola bör byggas ut till att omfatta även gymnasieskolan för att fler unga ska nås av kultur.

Bakgrund

Skapande skola inrättades 2008 av den dåvarande regeringen i syfte att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet, och på så vis främja barns rätt till kultur och eget skapande. Skapande skola omfattar fr.o.m.

2011 hela grundskolan, fr.o.m. den 1 januari 2013 även förskoleklassen, och fr.o.m. 2017 har också förskolor kunnat söka bidrag.

Anslaget 1:3 Skapande skola uppgår 2019 till drygt 187,8 miljoner kronor.

Bidrag fördelas av Statens kulturråd i enlighet med förordningen (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan och riktas till huvudmännen i avsikt att nå fler barn än de som redan är kulturellt aktiva på fritiden. Statens kulturråd ska samverka med Statens skolverk i arbetet med Skapande skola. Ändamålet med statsbidraget är att medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i förskolan, förskoleklassen, grundskolan och i vissa särskilda utbildningsformer. Bidraget syftar också till att öka den professionella kulturverksamheten för och med barnen och eleverna, så att tillgången till kulturens alla uttrycksformer för barnen och eleverna och möjligheterna till eget skapande ökar.

Kulturrådets sammanställning för 2017 visar att drygt 66 procent av alla elever i förskoleklass till årskurs 9 läsåret 2017/18 deltog i insatser inom Skapande skola. År 2017 beviljades totalt 392 skolhuvudmän bidrag. Totalt deltog drygt 3 350 skolor i de insatser som skolhuvudmännen genomfört med stöd av Skapande skola-bidraget. Antalet barn och elever som deltagit i Skapande skola-insatser uppgår 2017 till knappt 775 600.

Estetisk verksamhet var obligatorisk i gymnasieskolan fram till 2011 (gymnasieförordning 2010:2039). Den förra regeringen föreslog att ämnet estetiska uttryck, omfattande 50 gymnasiepoäng, skulle ingå i alla nationella program i gymnasieskolan (prop. 2017/18:184 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program). Det skulle samtidigt innebära att gymnasiearbetets omfattning skulle minska från 100 till 50 gymnasiepoäng. Utbildningsutskottet ansåg vid behandlingen av propositionen att de estetiska ämnena har en viktig roll att fylla i skolan. Förslaget skulle dock innebära att gymnasiearbetets omfattning halverades. Utskottet delade därför flera remissinstansers kritik av förslagets konsekvenser, bl.a. att gymnasiearbetets omfattning skulle bli för liten för att fylla sina syften (2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429). Riksdagen avsåg propositionen i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser mycket positivt på Skapande skola som innebär att barn och unga kommer i kontakt med kultur. Utvärderingar visar också att reformen når ett stort antal elever runt om i landet. Detta är inte minst viktigt för de elever som inte på annat sätt kommer i kontakt med kultur. Utskottet anser vidare, liksom också utbildningsutskottet i samband med behandlingen av regeringens proposition om att införa ett estetiskt ämne i alla nationella program i gymnasieskolan, att estetiska och kulturella uttryck har en viktig roll att spela i skolan. Utskottet anser också att kulturen i dess olika former bl.a. kan bidra till en bättre förståelse för komplexa frågeställningar i samhället. Utskottet

konstaterar att det inom ramen för det nationella estetiska programmet, de individuella fördjupningarna och elevens val finns möjligheter till kultur och eget skapande. Utskottet är inte berett att förorda en utvidgning av Skapande skola till att även omfatta gymnasieskolan. Motion 2018/19:2862 (M) yrkande 8 avstyrks därmed.

Skola och andra aktiviteter på sommaren

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kommunerna ska erbjuda meningsfulla aktiviteter när skolan är stängd på sommaren.

Motionen

I motion 2018/19:2271 av Solveig Zander och Ulrika Heie (båda C) begärs ett tillkännagivande om att medverka till att kommunerna lever upp till skollagen och barnkonventionen och erbjuder meningsfulla aktiviteter när skolan är stängd på sommaren samt arbetar fram en plan mot barnfattigdom. I motionen understryks vikten av att se till barnets behov.

Bakgrund

Enligt skollagen 14 kap. 8 § ska fritidshem erbjudas eleverna den del av dagen då eleverna inte går i förskoleklass, grundskola eller grundsärskola, samt under lov. Fritidshem behöver inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

År 2018 fick Socialstyrelsen i uppdrag att fördela statsbidrag till avgiftsfria sommarlovsaktiviteter för barn i åldrarna 6–15 år. Totalt fördelade myndigheten ca 199 miljoner kronor till kommunerna för sommarlovsaktiviteter för 2018. Syftet med det statliga bidraget var att stödja kommunerna att utveckla och genomföra aktiviteter som ger stimulans och personlig utveckling under sommarlovet, utöka kommunernas egna satsningar på sommarlovsaktiviteter samt stimulera både flickors och pojkars deltagande, främja integration, motverka segregation och skapa nya kontaktytor mellan barn med olika social bakgrund. För 2019 finns inte några öronmärkta medel för detta ändamål.

Socialstyrelsen hade under 2018 i uppdrag att fördela medel till kommuner för avgiftsfri simskola. Socialstyrelsen fördelade totalt 300 miljoner kronor till simskoleverksamhet för elever i förskoleklass. Syftet med satsningarna var att ge barnen god vattenvana och förbättrade förutsättningar för att i framtiden ta del av simundervisningen i ämnet idrott och hälsa.

Sedan den 1 augusti 2017 är skolhuvudmän skyldiga att under vissa förutsättningar erbjuda lovskola för elever i årskurs 8 och 9 i grundskolan. En huvudman är skyldig att erbjuda obligatoriskt anordnad lovskola dels till

elever som har gått ut årskurs 8 och som riskerar att under årskurs 9 inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan, dels till elever som har gått ut årskurs 9 utan att ha blivit behöriga till ett sådant program. Införande av obligatorisk lovskola motiverades bl.a. med ökad likvärdighet (prop. 2016/17:156, bet. 2016/17:UbU22, rskr. 2016/17:293). Huvudmannen har också möjlighet att frivilligt välja att anordna annan lovskola för elever. För annan frivilligt anordnad lovskola går det i vissa fall att söka statsbidrag enligt förordning (2014:47) om statsbidrag för undervisning under skollov. Bidraget, som fördelas av Skolverket, ska gå till undervisning under skollov för elever som inte nått eller riskerar att inte nå kunskapskraven för betyget E. Huvudmän kan bara söka bidrag för lovskola som är frivilligt anordnad. Bidragsbeloppet är högst 1 500 kronor per elev och vecka för sommarlovet. För sportlovet, påsklovet och höstlovet är det högst 300 kronor per elev och dag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare uttalat att det är bekymmersamt att barns villkor under det i internationella jämförelser relativt långa sommarlovet skiljer sig åt beroende på familjers socioekonomiska förutsättningar (bet. 2017/18:KrU6). Utskottet konstaterar att det är kommunernas skyldighet att bl.a. erbjuda fritidshem till skolbarn under 13 år. Utskottet är inte berett att föreslå ett tillkännagivande i enlighet med yrkandet och avstyrker därmed motion 2018/19:2271 (C).

Villkoren för ungas organisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av villkoren för statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer samt om införande av obligatorisk medlemsavgift.

Motionerna

I motion 2018/19:1763 av Anders Österberg (S) yrkande 1 begärs en översyn av villkoren för ungas organisering. I samma motions yrkande 2 begärs en översyn av förordningen som reglerar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors bidragsgivning till ungdomsorganisationer som enligt motionären missgynnar barn i åldrarna 0–5 år. Dessa förlorar en viktig mötesplats och möjlighet till meningsfull fritid.

I motion 2018/19:2159 av Arin Karapet (M) yrkande 1 begärs en översyn av gällande regelverk om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer för att motverka fusk och för att säkerställa att utbetalda bidrag används ändamålsenligt. I samma motions yrkande 2 föreslås krav på medlemsavgift

för att motverka fusk med statliga bidrag till barn- och ungdomsorganisationer från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

Också i motion 2018/19:2222 av Linda Ylivainio (C) framförs krav om att utreda obligatorisk medlemsavgift för medlem i barn- och ungdomsorganisation genom ändring av förordningen om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer.

Bakgrund

Bidrag till barn- och ungdomsorganisationer fördelas av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) enligt förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet uppgår 2019 till drygt 243 miljoner kronor.

För alla barn- och ungdomsorganisationer krävs för organisationsbidrag att medlemskapet är frivilligt, organisationen har haft verksamhet i Sverige under minst två år före ansökan, minst 60 procent av organisationens medlemmar är från 6 till 25 år, organisationen har minst 1 000 medlemmar mellan 6 och 25 år samt att det finns medlemsföreningar i minst fem län. För de barn- och ungdomsorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning gäller delvis andra regler för medlemskap och geografisk spridning. Då krävs att organisationen ska ha minst 200 medlemmar som är mellan 6 och 25 år och att medlemsföreningar finns i minst tre län.

Barn- och ungdomsorganisationer som företräder nationella minoriteter i Sverige ska ha minst 200 medlemmar som är mellan 6 och 25 år och organisationen ska ha lokalt förankrad verksamhet med tillfredsställande geografisk spridning i förhållande till organisationens medlemmar.

För 2018 delade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ut ca 212 miljoner kronor i bidrag till 112 barn- och ungdomsorganisationer.

Myndigheten genomför fördjupade granskningar där de bl.a. tittar på om de organisationer som fått organisationsbidrag lever upp till kraven om demokratisk uppbyggnad. Sedan 2016 har MUCF skärpt kontrollen av all bidragsgivning, samt tolkningen av demokratikriteriet i de förordningar som styr myndighetens bidragsgivning. Föreningar som granskas och inte uppfyller kraven för statlig bidragsfinansiering nekas nya bidrag och kan dessutom bli återbetalningsskyldiga för redan erhållna bidrag.

Statskontoret har i en myndighetsanalys från september 2017 analyserat verksamheten vid MUCF. Statskontoret har särskilt analyserat myndighetens bidragsgivning till ideella organisationer, men även regeringens styrning av myndigheten och hur verksamheten förhåller sig till myndigheter med närliggande uppdrag. Statskontoret bedömer att MUCF i allt väsentligt fullgör sitt uppdrag. Statskontoret anser i myndighetsanalysen att det finns vissa utmaningar inom myndighetens bidragsgivning och kunskapsuppdrag. I rapporten lämnas bl.a. förslag på hur MUCF:s kontroll av statsbidragen kan förbättras.

Här kan vidare nämnas att en särskild utredare har fått i uppdrag att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor. Utredningen, Demokrativillkoren i statlig bidragsgivning (dir. 2018:19), ska redovisa uppdraget senast den 20 juli 2019. Syftet med översynen är att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund bl.a. av de insatser som görs inom Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor och pågående utredningsarbete finner utskottet inga skäl för tillkännagivanden enligt motionsyrkandena.

Motionerna 2018/19:1763 (S) yrkandena 1 och 2, 2018/19:2159 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2018/19:2222 (C) avslås därmed.

Främjande av elevers inläring av matematik och naturvetenskapliga ämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om vikten av utbildning och rätt kompetens för att öka antalet naturvetare och tekniker i framtiden.

Motionen

I motion 2018/19:796 av Ann-Britt Åsebol (M) framförs vikten av att långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft och innovationskraft genom utbildning och rätt kompetens för att öka antalet naturvetare och tekniker i framtiden. I motionen understryks betydelsen av s.k. science centers. Motionären efterfrågar ett tydligare och utökat mandat för verksamheten samt att man säkerställer de ekonomiska resurserna. I motionen framhålls att kortsiktiga bidrag försvårar långsiktigheten och planeringen av verksamheten.

Bakgrund

Teknik- och naturvetenskapscentrum, s.k. science centers, är interaktiva anläggningar som sprider kunskap om och skapar intresse för naturvetenskap och teknik. De riktar sig både till skolan och till allmänheten. Det finns 19 science centers i Sverige som företräds av branschorganisationen Svenska Science Centers. Tillsammans har de drygt 2 miljoner besökare. Av dessa är ca 400 000 elever i olika pedagogiska program och ca 22 000 är lärare och pedagoger i fortbildning. På nordisk nivå finns organisationen Nordic Science

Centre Association (NSCF) och på europeisk nivå The European Network of Science Centres and Museums (Ecsite).

Skolverket fördelar bidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum. Det statliga bidraget är ett generellt verksamhetsstöd som ges för ett år i taget. Bestämmelser om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum finns i förordningen (1997:153) om statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum.

Vid fördelning av bidrag tas bl.a. hänsyn till om ett centrum i sin verksamhet samarbetar med skolor, högskolor, folkbildningen, kulturinstitutioner, näringsliv, samhälle och andra teknik- och naturvetenskapscentrum och stimulerar till nytänkande och entreprenörskap inom det tekniska och naturvetenskapliga området. År 2018 fördelade Skolverket 25,5 miljoner kronor till 16 science centers. Skolverket har samma summa att fördela 2019.

Vidare kan nämnas att Skolverket fördelar bidrag för internationella vetenskapstävlingar 2019 som syftar till att elever ska kunna delta i vetenskapstävlingar utomlands. Bidraget kan också användas för att arrangera internationella tävlingar i Sverige och i andra hand till lokala och regionala tävlingar som är kopplade till internationella tävlingar. Skolverket fördelar också statsbidrag för läsåret 2018/19 till organisationer som arbetar med att utveckla entreprenörskap och entreprenöriellt lärande i skolan enligt förordningen (2011:192) om statsbidrag för entreprenörskap i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på den verksamhet som bedrivs vid teknik- och naturvetenskapscentrum. I likhet med motionären anser utskottet att kompetens inom teknik och naturvetenskap är viktigt för att stärka landets konkurrens- och innovationskraft och att det därför är angeläget att tidigt fånga barns och ungas intresse för dessa ämnen. Utskottet har dock tidigare (senast i bet. 2017/18:KrU6) ansett att verksamheten vid teknik- och naturvetenskapscentrum i första hand är en fråga för skolor, företag, universitet, högskolor och organisationer. Utskottet har ingen annan uppfattning nu.

Motion 2018/19:796 (M) avstyrks därmed.

Reservationer

1. Information om barns rättigheter, punkt 1 (L)

av Christer Nylander (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2267 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 och
avslår motion
2018/19:2116 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

För att kunna påverka sin situation och vara delaktig är det viktigt att ha tillgång till information, inte minst om vilka rättigheter man har. Barn vet sällan vad deras rättigheter innebär eller hur de ska få information om dem. Vi som vuxna bär ansvaret för att säkerställa att det finns målgruppsanpassad och tillgänglig information, dels om barnets rättigheter, dels kring den situation barnet befinner sig i. Barn har rätt att komma till tals i frågor som rör dem, och åsikterna ska beaktas i relation till barnets ålder och mognad. Denna rätt finns inskriven i barnkonventionen, vilket innebär att de stater som skrivit under ska se till att barnen har möjlighet att utnyttja sina rättigheter också i praktiken. Det kan handla om rätten att få komma till tals i frågor som rör barnet som person, t.ex. umgänge, vårdnad och boende eller rätten att få veta vad som ska hända och varför.

Jag anser att information till barn och unga om vart de kan vända sig om de behöver hjälp eller stöd, anpassad för målgruppen, ska finnas tillgänglig där barn och unga är, exempelvis skolan, idrottsplatsen och ungdomsgården. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, punkt 2 (M)

av Lotta Finstorp (M), Annicka Engblom (M), Viktor Wärnick (M) och John Weinerhall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motion

2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 19.

Ställningstagande

De barn, ungdomar och vuxna som kommer till Sverige från andra länder utgör inte en homogen grupp. Många härstammar dock från länder där mänskliga fri- och rättigheter, kvinnors rättigheter och barns rättigheter kränks allvarligt. Det är därför viktigt att nyanlända, inte minst flickor och pojkar, får information och kunskap om sina rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Det vill säga om mänskliga fri- och rättigheter, demokratiska principer och betydelsen av jämställdhet som är fundamentala värderingar i Sverige.

Vi ser ett behov av att ta fram ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet mellan könen, barnkonventionen, hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning samt skyldigheter och rättigheter i Sverige.

Detta material bör skrivas både på hemspråken och på lätt svenska samt spridas brett i Sverige genom olika kanaler.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Förebyggande arbete för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja, punkt 2 (SD)

av Aron Emilsson (SD), Jonas Andersson i Linköping (SD) och Cassandra Sundin (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1119 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 19 och avslår motion

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Att själv ha rätt att bestämma vem man ska gifta sig med är en grundläggande rättighet i Sverige. Trots det har vi på senare år kunnat se en utveckling där allt fler unga känner att de inte kan välja partner fritt. En undersökning från 2009 visade att det kunde vara över 70 000 unga i Sverige som kände av begränsningar vad gäller val av partner, begränsningar som oftast kom från den närmaste familjens förväntningar eller krav. Några nyare siffror eller undersökningar än den utredning som dåvarande Ungdomsstyrelsen gjorde 2009 är svårt att hitta. Det finns inga återkommande undersökningar som kan visa hur läget förändras eller utvecklas.

Vi menar att det är viktigt att få grepp om situationen och att kunna sätta in åtgärder för att hindra att unga tvingas gifta sig med någon de inte själva valt. Vi vill därför ha återkommande undersökningar på området.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Alla barns rätt till kultur, punkt 5 (M)

av Lotta Finstorp (M), Annicka Engblom (M), Viktor Wärnick (M) och John Weinerhall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 7 och avslår motion

2018/19:2295 av Anna Sibinska m.fl. (MP) yrkandena 10 och 12.

Ställningstagande

Att tillgängliggöra kultur är för oss en del av vårt partis, Moderaternas, övergripande arbete mot det växande utanförskapet. Stor del av vårt fokus ligger på alla barns och ungdomars rätt till kultur, och vi prioriterar särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer. Vi ser att kulturen har att arbeta med att nå barn och unga från grupper som i lägre grad tar del av olika kulturyttringar. Ofta är det i unga år som människors intresse för kultur och konstnärligt skapande bäst kan tillvaratas och stimuleras. Ett

levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga utbildningsresor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Skapande skola, punkt 6 (M)

av Lotta Finstorp (M), Annicka Engblom (M), Viktor Wärnick (M) och John Weinerhall (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Skapande skola når barn och unga i den miljö där de befinner sig dagligen. För att fler barn och unga ska nås av kultur föreslår vi att Skapande skola ska byggas ut till att även omfatta gymnasieskolan. En utvidgning av Skapande skola skulle samtidigt ge kulturarbetare bättre möjligheter att sprida sin konst till barn och ungdomar i alla åldrar. Tidigare utvärderingar av Skapande skola har visat att en stor majoritet bland kommunerna regelbundet har använt sig av reformer med gott resultat. Det finns dock kommuner och fristående huvudmän som inte sökt stöd i förväntad omfattning. En analys av anledningen till detta bör genomföras i syfte att kunna identifiera och undanröja eventuella hinder.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:796 av Ann-Britt Åsebol (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av att långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft och innovationskraft genom utbildning och rätt kompetens för att öka antalet naturvetare och tekniker i framtiden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:862 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för att motverka nätmobbning av unga och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1119 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regelbundna undersökningar gällande ungas möjlighet att själva välja partner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1763 av Anders Österberg (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över villkoren för ungas organisering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors organisationsbidrag till barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2069 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för ett samarbete på EU-nivå för att motverka trakasserier på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2116 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av ett kunskapslyft för att stärka barns kunskaper om sina egna rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av utbildning om barnets rättigheter för alla som jobbar med barn och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barn- och ungdomsorganisationers betydelse för att öka kunskaperna om barnets rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2159 av Arin Karapet (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av gällande regelverk om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer för att motverka fusk och för att säkerställa att utbetalda bidrag används ändamålsenligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på medlemsavgift för att motverka fusk med statliga bidrag till barn- och ungdomsorganisationer från MUCF och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2222 av Linda Ylivainio (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda obligatorisk medlemsavgift för medlem i barn- och ungdomsorganisation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2267 av Jan Björklund m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målgruppsanpassad information om barnets rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2271 av Solveig Zander och Ulrika Heie (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medverka till att kommunerna lever upp till skollagen och barnkonventionen och erbjuder meningsfulla aktiviteter också när skolan är stängd på sommarloven och under andra lov samt har en plan mot barnfattigdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2295 av Anna Sibinska m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka möjligheterna att ge barn och unga möjlighet att utveckla sitt eget skapande och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kulturskolan och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2731 av Åsa Lindhagen m.fl. (MP):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt psykisk hälsa bland hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2813 av Marta Obminska m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utökad information om samt opinionsbildning och annat förebyggande arbete mot att unga blir gifta mot sin vilja, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera barns och ungas rätt till kultur och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut Skapande skola till att omfatta även gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.